Министерство на образованието и науката

Олимпиада по математическа лингвистика — 2019/2020 г.
Областен кръг

Тема за V–VII клас (100 т.)

Задача 1 (35 т.). В миналото на корабите се е употребявала особена система за мерене на времето. Ето няколко цитата от литературни произведения, в които се споменава тя:

Часът беше около един и половина — или по морски: бяха ударили три камбани, — когато двете лодки отплаваха от „Испаньола“ към брега. (Р. Л. Стивънсън, „Островът на съкровищата“)

Когато биха две камбани от нощната вахта – на езика на сушата в един през нощта – на бака прогърмяха команди: „Всички на палубата! Скъси платната!“ (Джек Лондон, „Тайфун край брековете на Япония“)

Сутринта беше както винаги прекрасна. Току-що бяха ударили четири камбани — десет часа (К. Станюкович, „Около света с «Ястреб»“)

Следобед, когато на кораба ударихa осем камбани, на хоризонта се показа параход, който идваше насреща (А. Новиков-Прибой, „Цушима“)

Вдигане на знамето по три камбани следобед. Всички моряци да са с униформа (Херман Мелвил, „Белият мундир“)

Някъде откъм кея, вероятно от борда на „Окриленият“, се раздаде звънът на корабна камбана и часовникът на катедралата сякаш в отговор удари полунощ. (Роберт Щилмарк, „Наследникът от Калкута”)

(а) Колко пъти е била камбаната на борда на „Окриленият“?

(б) Колко време трае вахтата (дежурството) на морските кораби?

(в) Ето още един цитат от „Островът на съкровищата“:

— Добре — казах аз, — мисля, че те разбирам. Значи ти искаш да направиш някакво предложение, желаеш да видиш скуайъра или доктора и може да те намерят там, където те срещнах. Това ли е всичко?

— И кога? — ще питаш ти — добави той. — От обед до шест камбани.

До колко часа може да бъде намерен бившият пират Бен Гън? Защо казва „от обед“, а не „от еди-коя си камбана“?

¶ Бак е носовата част на горната палуба на кораб. Скуайър е титла на земевладелец, който не е благородник.

Задача 2 (35 т.). Дадени са персийски изрази, означаващи обикновени дроби, и стойностите им без определен ред:

- **до пæнҷом**
- **йек о пæнҷ шешом**
- **пɑнздæҳ ноҳсæд о доввом**
- **ҳæшт ҳæфтɑд о йеком**
- **чæҳɑр о се чæҳɑром**

$$1\frac{5}{6} \quad , \quad 4\frac{3}{4} \quad , \quad \frac{2}{5} \quad , \quad \frac{8}{71} \quad , \quad \frac{15}{902}$$

(а) Определете коя числова стойност на кой израз отговаря.

(б) Напишете стойностите на:

- **сæд о дæҳ шешсæдом**
- **се о ҳæфт ҳæштɑд о ноҳом**
- **дæҳ о сæд ҳæфтсæд о севвом**

Ако смятате, че някъде има повече от един възможен отговор, дайте ги всичките.

(в) Как се казва на персийски $7\frac{400}{807}$?

¶ В задачата персийските думи са написани с кирилица. Буквите **æ** и **ɑ** означават гласни звукове (и двата сходни с *а*, но изместени съответно към *е* и *о*); **ҳ** е звукът *h* в английската или немската дума *hat*, а **ҷ** — *дж* в *джам*.

Задача 3 (30 т.). В латвийския език кратката гласна **e** и дългата **ē** могат да звучат по два начина — по-широко *е* и по-тясно *е*. Например в тези думи (съществителни и прилагателни във винителен падеж[1]) се произнася широко *е*:

desu ‘салам’, **ēnu** ‘сянка’, **jēgu** ‘смисъл’, **ķepu** ‘лапа’,
lēcu ‘леща’, **medu** ‘мед’, **pēdu** ‘ходило’, **senu** ‘древен’,
svētu ‘свещен’, **vecu** ‘стар’, **vēsu** ‘хладен’, **žēlu** ‘жален’

А в тези се произнася тясно *е*:

ceļu ‘пътека’, **drēbi** ‘плат’, **ēdi** ‘лишей’, **ēzi** ‘рог’, **kresi** ‘латинка’, **meli** ‘лъжкиня’, **mēļu** ‘виолетов’, **mežu** ‘гора’,
sēni ‘гъба’, **sēri** ‘плитчина’, **skeču** ‘скеч’, **vēju** ‘вятър’

Какво *е* – широко или тясно – се произнася във всяка от следните думи:

ceru ‘храст’, **nēģi** ‘минога’, **dēli** ‘пиявица’, **svešu** ‘чужд’,
ēku ‘сграда’, **tepi** ‘замазка’, **ķēvi** ‘кобила’, **tēvu** ‘баща’,
ķezu ‘неприятност’, **zemu** ‘нисък’?

¶ Буквите **c, č, j, š, ž** се произнасят като българските *ц, ч, й, ш, ж*, а **ģ, ķ, ļ** — като *г, к, л* съответно в думите *гьон, кяр, люк*.

Миногата е вид водно животно, подобно на риба; в Северна Европа се лови и яде.

[1]Така се нарича формата на прякото допълнение в изречението. За задачата това няма значение.

Министерство на образованието и науката

Олимпиада по математическа лингвистика — 2019/2020 г.
Областен кръг

Тема за VIII–XII клас (100 т.)

Задача 1 (30 т.). Дадени са изречения на ирландски и техните преводи на български:

1. **Sparán Liaim a ghoid mé, tá sé ar an ríomhaire.**
   Кесията на Лиам, която откраднах, е върху компютъра.
2. **An madra a thóg an bata beag, tá sé faoin roth.**
   Кучето, което взе малката пръчка, е под колелото.
3. **Ghoid mé an líon mór a raibh ar an roth.**
   Аз откраднах голямата мрежа, която беше върху колелото.
4. **Fuair tú an seilide beag a raibh sa líon.**
   Ти намери малкия охлюв, който беше в мрежата.
5. **Bhris mé an scáthán a chaith tú.**
   Аз счупих огледалото, което ти хвърли.

(а) Преведете на български:

6. **An seilide a raibh faoin scáthán, tá sé sa sparán.**
7. **Fuair mé ríomhaire beag Oscair a bhris tú.**

(б) Преведете на ирландски:

8. *Ти хвърли голямата кесия на Оскар, която беше върху огледалото.*
9. *Пръчката на Лиам, която намерих, е в колелото.*
10. *Аз взех малкото куче, което беше върху мрежата.*

¶ Ирландският език е официален език в Република Ирландия (страната домакин на МОЛ-15, юли–август 2017 г.), но се говори там само от 138 хил. души като първи и от 1 млн. души като втори език (за английския съответните бройки са 4½ млн. и 275 хил.).

Знакът за ударение означава, че гласната е дълга. Лиам и Оскар са популярни ирландски мъжки имена.

Задача 2 (40 т.). Дадени са думи на езика кхоса и преводите им на български в друг ред:

abahlobo, abantwana, bomvu, khulu, oobawo, oonina, ubawo, ubumama, ubuntu, umakhulu, umama, umlimi, umntu, umntwana, umXhosa, uyise

деца, майките им, майка ни, дете, човек от народността кхоса, майчинство, баба, човек, земеделец, човечност, приятели, голям, баща им, баща ни, бащите ни, червен

(а) Определете кое какво е.

(б) Едната от двете думи **umfana** и **unyana** значи ‘син’, а другата — ‘момче’. Коя коя е? Как разбрахте?

(в) Преведете на български:

abalimi, oonyana, ooyise, ububomvu, ubuhlobo, unina.

(г) Преведете на кхоса:

приятел, хора от народността кхоса, момчета, детство, баби.

¶ Езикът кхоса е от групата нгуни на езиците банту. Той е един от 11-те официални езика на ЮАР и е роден език на 8 млн. души, в т. ч. на бившия президент на страната Нелсън Мандела (1918–2013 г.).

Задача 3 (30 т.). Дадени са словосъчетания на български и преводите им на латвийски:

моят хубав латвиец	**mans skaistais latvietis**
своят стар язовец	**savs vecais āpsis**
някоя знаменита латвийка	**kāda slavena latviete**
еди-кой си голям елен	**dāžs liels briedis**
на своите стари борове	**savu veco priežu**
на еди-кои си хубави латвийки	**dāžu skaistu latviešu**
своята знаменита роза	**sava slavenā roze**
някой стар нож	**kāds vecs nazis**
на твоите знаменити латвийци	**tavu slaveno latviešu**

(а) Преведете на български:

tava skaistā priede
kādu slavenu rožu
savu veco briežu
dāža liela roze

(б) Преведете на латвийски:

твоят знаменит нож
еди-коя си хубава латвийка
на някои стари язовци
на моите големи ножове

¶ Латвийският език е от балтийския клон на индоевропейското семейство. Говори се от около 1½ млн. души като роден и още от ½ млн. като втори език най-вече в Латвия, където, живот и здраве, през юли ще се проведе Осемнайсетата международна олимпиада по лингвистика. Чертата над гласна буква означава дължина, а буквите **c**, **š** и **ž** се четат съответно като *ц*, *ш* и *ж*.